

REGIUNEA MĂRII NEGRE – IDENTITATE GEOGRAFICĂ, GEOPOLITICĂ, GEOSTRATEGICĂ ȘI GEO-ECONOMICĂ –

Conf. univ. dr. Alba Iulia Catrinel POPESCU

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București

Una dintre cele mai competiționale subzone geopolitice din Eurasia este Regiunea Mării Negre. În ultima sută de ani, în această regiune s-au înregistrat răsturnări spectaculoase de status geopolitic, traduse prin modificări de frontiere, războaie și conflicte înghețate, fragmentări teritoriale, multiplicarea jucătorilor regionali și a celor extraregionali.

Care sunt atributele geografice, geopolitice, geostrategice și geoeconomice care generează dinamica geopolitică regională? De ce, și în prezent, regiunea Mării Negre este inclusă în categoria zonelor de falie, statut care predispune la acutizarea competiției geopolitice, instabilitate, insecuritate și conflict regional? Acestea sunt câteva dintre întrebările care suscită interes în cadrul acestui studiu și cărora le vom găsi un răspuns parcurgând informația prezentată.

Cuvinte-cheie: regiunea Mării Negre, limes geopolitic, hub geoeconomic, nexus, Pentagonul celor cinci mări strategice.

Motto:
„Norii negri fac marea să pară neagră”.
Charles de Leusse

INTRODUCERE

Regiunea Mării Negre reprezintă una dintre cele mai disputate subzone geopolitice din Eurasia. În ultima sută de ani, în această regiune s-au înregistrat răsturnări spectaculoase de status geopolitic, traduse prin modificări de frontiere, războaie și conflicte înghețate, fragmentări teritoriale, schimbări de jucători regionali și extraregionali. În prima jumătate a secolului al XX-lea, sub impactul devastator al celor două conflagrații mondiale, regimurile monarhice din Rusia, România, Bulgaria și actuala Ucraina au fost înlocuite cu republici comuniste, iar Califatul și Sultanatul Otoman s-au transformat în Republica laică a Turciei de astăzi. Dacă, între anii 1918 și 1940, Moldova era o provincie a Regatului României, alături de Herța, Bugeac și Bucovina de Nord, după 1940, toate aceste teritorii au fost încorporate în Uniunea Sovietică. Aceeași soartă au avut-o, de asemenea, Ucraina și Georgia, care, pentru scurt timp, între 1917 și 1921, în contextul prăbușirii Imperiului Țarist și al haosului generat de Revoluția Bolșevică (1917-1923), își declaraseră independența și care, după 1921, au fost ocupate de sovietici.

Apoi, după 1991, toate aceste state și teritorii au ieșit din alcătuirea Imperiului Sovietic. Moldova, Ucraina și Georgia și-au declarat independența, iar restul teritoriilor românești ocupate de agresorul sovietic au rămas în componența nou-creatului stat ucrainean. Și, tot după 1991, statele aparținând blocului comunist, adică toate statele riverane, mai puțin Turcia, s-au transformat fie în democrații și au intrat în componența spațiului euroatlantic (România și Bulgaria), fie au devenit autocrații (Rusia), fie au eșuat în devenirea lor occidentală, măcinate de conflicte înghețate orchestrate de Federația Rusă (Georgia, Ucraina, Moldova).

Dacă, la începutul secolului al XX-lea, regiunea Mării Negre reunea trei imperii (Habsburgic, Otoman, Țarist) și două monarhii

În prima jumătate a secolului al XX-lea, sub impactul devastator al celor două conflagrații mondiale, regimurile monarhice din Rusia, România, Bulgaria și actuala Ucraina au fost înlocuite cu republici comuniste, iar Califatul și Sultanatul Otoman s-au transformat în Republica laică a Turciei de astăzi.

Dacă, la începutul secolului al XX-lea, regiunea Mării Negre reunea trei imperii (Habsburgic, Otoman, Țarist) și două monarhii constituționale (Regatul României și Regatul Bulgariei), la începutul secolului al XXI-lea, același spațiu a adus laolaltă: formațiuni suprastatale; state naționale; state federale; alianțe militare; actori statali extra-regionali; organizații internaționale; actori non-statali.

constituționale (Regatul României și Regatul Bulgariei), la începutul secolului al XXI-lea, același spațiu a adus laolaltă:

- formațiuni suprastatale – Uniunea Europeană (UE) și Comunitatea Statelor Independente (CSI);
- state naționale – România, Bulgaria, Georgia, Ucraina, Republica Moldova, Turcia;
- state federale – Federația Rusă;
- alianțe militare – Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), Organizația Tratatului de Securitate Colectivă (CSTO);
- actori statali extra-regionali – Statele Unite ale Americii (SUA), China, Israel etc.;
- organizații internaționale – Organizația Națiunilor Unite (ONU), Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră (OCEMN) etc.;
- actori non-statali – companii multinaționale, rețele de criminalitate organizată și terorism, regiuni separatiste (Transnistria, Abhazia, Osetia de Sud – Tskhinvali, Crimeea).

Privind la toate aceste procese geopolitice care au interesat regiunea în ultimul secol, constatăm că, după o inițială fragmentare, succesivă imploziei imperiilor continentale europene la sfârșitul Primului Război Mondial, regiunea a suferit o coagulare prin emergența Imperiului Sovietic și crearea blocului sovietic, pentru ca, în prezent, să asistăm la o nouă și mult mai intensă fragmentare, la o dispărare a puterii între statele riverane, aspect care favorizează dominația regiunii de către o mare putere globală – Federația Rusă – și principalul său aliat conjunctural – China.

Care sunt atributele geografice, geopolitice, geostrategice și geoeconomice care generează dinamicile geopolitice regionale? De ce, și în prezent, regiunea Mării Negre este inclusă în categoria zonelor de falie, statut care predispune la acutizarea competiției geopolitice, instabilitate, insecuritate și conflict regional? Să încercăm să răspundem, în cele ce urmează, acestor întrebări.

ASPECTE GEOGRAFICE

Regiunea Pontică, descrisă ca „o linie de coastă variată care înconjoară o mare interioară” (Sundseth, Barova, 2010), se întinde în sens anti-orar în jurul Mării Negre, începând din Moldova, România

și Bulgaria, prin nordul Turciei, spre Georgia, coasta pontică a Federației Ruse și terminând cu coasta Ucrainei.

Reminiscentă a Oceanului Thetys și a Mării Sarmatice, Marea Neagră este o mare semi-închisă, intercontinentală, situată în sud-estul Europei, între paralele de 40° 54' – 46° 38' latitudine nordică și 27° 27' – 41° 42' longitudine estică (Enciclopedia României, *Marea Neagră*).

Are forma ovalară, cu întinderea maximă de aproximativ 1.149 km, înregistrată pe axa Est-Vest, între Burgas și coasta caucaziană, și cea minimă, de aproximativ 267 km, înregistrată pe axa Nord-Sud, între Capul Saŕci (Crimeea) și Capul Kerempe (Turcia). Are suprafața de 413.488 km² (451.490 km² cu Marea Azov), adâncime maximă de peste 2.258 m, atinsă în sectorul central-sudic, și o linie de coastă ușor dantelată (Ib.) (*Anexa nr. 1*). Țărmurile nordice și nord-vestice sunt joase, brăzdate de gurile de vărsare ale marilor cursuri de apă continentale (Delta Dunării, estuarele Nistrului, Niprului, Bugului, la care se adaugă estuarul Donului din Marea Azov, râurile Casimcea, Rioni, Kuban etc.). Țărmurile estice și sudice sunt abrupte și brăzdate de gurile de vărsare ale râurilor Yerşilirmak, Kâzâlırmak, Sakarya. Coasta nordică este dominată de câmpie, cu excepția Munților Crimeii, în timp ce sudul și estul sunt predominant montane (*harta din figura nr. 1*).

Reminiscentă a Oceanului Thetys și a Mării Sarmatice, Marea Neagră este o mare semi-închisă, intercontinentală, situată în sud-estul Europei, cu întinderea maximă de aproximativ 1.149 km și suprafața de 413.488 km².

Figura nr. 1: Harta fizico-geografică a Regiunii Mării Negre
(https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/physiography-of-black-sea-biographical0region/image_large, accesat la 10 mai 2021).

În nord, uscatul pătrunde în mare, formând Peninsula Crimeea și Peninsula Kerçi, iar în vest, formează regiunea cu aspect peninsular Dobrogea. Insulele sunt puține și mici, cele mai mari fiind Insula Șerpilor (Zmiinyy), la est de Delta Dunării, și Insula Berezan din dreptul

La nivelul regiunii Mării Negre, există 54 de porturi maritime și fluviale, multe naturale, dintre care câteva sunt de mare adâncime, precum: Odessa, Chornomorsk, Pivdenny în Ucraina, Erdemir și Rize în Turcia, Burgas în Bulgaria, Novorossiysk, Tuapse și Taman în Rusia și, cel mai mare dintre ele, portul românesc Constanța.

gurii estuarului Nistrului (ambele în Ucraina). Și, tot în nord, Marea Neagră comunică, prin Strâmtoarea Kerci, cu Marea Azov și, de aici, prin coridorul fluvial Volga-Don, cu Marea Caspică.

În sud-vest, este unită, prin Strâmtoarea Bosfor, cu Marea Marmara și, mai departe, prin Strâmtoarea Dardanele, cu Marea Egee, Marea Mediterană și Oceanul Atlantic.

Unele golfuri sunt largi (Burgas, Varna, Sinop, Samsun etc.) și nu asigură adăpostirea eficientă a vaselor pe timp de furtună, iar altele sunt separate de larg prin grinduri, care le transformă în limane (limanele dobrogene și ale Nistrului).

La nivelul regiunii, există 54 de porturi maritime și fluviale, multe naturale, dintre care câteva sunt de mare adâncime, precum: Odessa, Chornomorsk, Pivdenny în Ucraina, Erdemir și Rize în Turcia, Burgas în Bulgaria, Novorossiysk, Tuapse și Taman în Rusia și, cel mai mare dintre ele, portul românesc Constanța (*Anexa nr. 2*). Porturile de mare adâncime permit construirea de baze navale pentru flota de suprafață și de adâncime.

Ca urmare a volumului crescut de apă dulce vărsat de bogata rețea hidrografică riverană, salinitatea Mării Negre, de aproximativ 15-22 ‰, este scăzută în comparație cu salinitatea Oceanului Planetar, de 35‰. La gurile de vărsare ale Dunării, salinitatea mării este și mai scăzută, putând ajunge până la aproximativ 3-10‰ (Enciclopedia României, lb.).

ASPECTE GEOPOLITICE

Regiunea Mării Negre este alcătuită din complexul geopolitic format de Marea Neagră și statele sale riverane, reprezentate de Republica Ucraina la nord, Federația Rusă la nord-est, Republica Georgia la est, Republica Turcia la sud și Republica România și Republica Bulgaria la vest. Tot în vest, Republica Moldova, deși este un stat enclavizat, prin portul Giurgiulești, situat la km 133,8 al fluviului Dunărea, este, de asemenea, riverană Mării Negre.

Anticul astronom Ptolemeu (87-165 d. Hr.) a rămas în istorie și prin observațiile sale referitoare la statutul de frontieră euro-asiatică a fâșiei de pământ dintre cele două mase acvatice ale estului european, Marea Baltică și Marea Neagră, denumită, ulterior, Istm Ponto-Baltic (Parker, 1960, p. 293) (*harta din figura nr. 2*). Deși, pe axa nord-sud, este bine delimitat prin coastele celor două mări, pe axa est-vest, Istmul are o delimitare mai puțin clară, între Poarta Moraviei și coasta georgiană (Romer, 1917).

Figura nr. 2: Istmul Ponto-Baltic

(https://media.hotnews.ro/media_server1/image-2016-10-24-21370829-0-istmul-ponto-baltic.jpg, accesat la 10 mai 2021).

Teza ptolemeică, împărtășită, mai târziu, de unii geografi, a dobândit valențe geopolitice și geostrategice, pe măsură ce, din estul asiatic și din occidentul european, s-au dezvoltat puterile dominante care au coagulat în jurul lor marile spații civilizationale ale Eurasiei¹ și au transformat zona de confluență din dreptul Istmului Ponto-Baltic într-un *limes geopolitic*.

Sau, altfel spus, au transformat coridorul nord-sud central și est-european într-un *spațiu tampon, inter-civilizațional, supus presiunilor geopolitice dinspre Occidentul catolic și reformat și Răsăritul ortodox. Un spațiu de compresie, cu potențial de transformare în „centura de ruine”,* fapt demonstrat, în prezent, prin existența conflictelor înghețate din Republica Moldova, Ucraina, Georgia, ca urmare a intensificării competiției dintre jucătorii celor două spații geopolitice menționate.

În cazul regiunii pontice, presiunea geopolitică este accentuată de existența unui al treilea spațiu, sudic, islamic, care amplifică dinamica geopolitice, crescând potențialul de apariție a „centurii de ruine”, fapt

Teza ptolemeică, împărtășită, mai târziu, de unii geografi, a dobândit valențe geopolitice și geostrategice, pe măsură ce, din estul asiatic și din occidentul european, s-au dezvoltat puterile dominante care au coagulat în jurul lor marile spații civilizationale ale Eurasiei și au transformat zona de confluență din dreptul Istmului Ponto-Baltic într-un limes geopolitic.

¹ Este vorba despre Sfântul Imperiu Roman de Națiune Germană (962-1806), respectiv Imperiul Austriac (1804-1867), Imperiul Austro-Ungar (1867-1918) și Regatul Prusiei (1701-1918), în Europa Apuseană, și Imperiul Țarist (1721-1917), în Europa Răsăriteană.

„Începând cu perioada medievală, dinamica istorică a frontierelor statelor acestei zone a fost generată de presiunea geopolitică exercitată pe axele: est-vest: ruso-germană; nord-vest-sud: habsburgo-otomană; nord-est-sud: țaristo-otomană și a atins apogeul în secolul al XX-lea, în urma celor două războaie mondiale și a imploziei Imperiului Sovietic din 1991”.

demonstrat deja în Caucaz, prin menținerea și reîncălzirea periodică a conflictului înghețat dintre Armenia și Azerbaidjan.

Tot din perspectivă geopolitică, zona geopolitică unitară și distinctă a Istmului Ponto-Baltic este „alcătuită, pe axa nord-sud, din două regiuni geopolitice:

- nordică, baltică, majoritar catolică, cu trei subregiuni:
 - a statelor baltice: Lituania, Letonia, Estonia;
 - central-europeană: Polonia;
 - CSI: Belarus;
- sudică, pontică, majoritar ortodoxă, cu două subregiuni:
 - a statelor membre ale UE: România, Bulgaria;
 - a statelor foste sovietice: Ucraina, Republica Moldova, Georgia” (Popescu, 2020, p. 231).

Pe cale de consecință, orice proces geopolitic dezvoltat în cadrul macro-complexului geopolitic aferent Istmului exercită efecte asupra securității și stabilității regiunii Mării Negre, aspect demonstrat de istoria sa recentă, comună cu a spațiului în discuție, marcată de:

- „afirmarea suveranității statelor riverane în cursul secolului al XX-lea prin implozia Imperiilor Habsburgic, Otoman, Țarist, în 1918, și Sovietic, în 1991;
- implicarea în cele două conflagrații mondiale;
- frontierele trasate în urma Tratatelor de Pace semnate în anii 1919-1920 și 1947, între puterile beligerante în cele două războaie mondiale, frontiere reconfirmate în 1975, prin Actul Final de la Helsinki, și restabilite, ulterior, prin Tratatul de frontieră semnate după implozia Imperiului Sovietic din 1991;
- apartenența la sfera de influență sovietică în perioada Războiului Rece” a tuturor statelor regiunii, mai puțin Turcia,
- și de faptul că, „începând cu perioada medievală, dinamica istorică a frontierelor statelor acestei zone a fost generată de presiunea geopolitică exercitată pe axele:
 - est-vest: ruso-germană;
 - nord-vest-sud: habsburgo-otomană;
 - nord-est-sud: țaristo-otomană
- și a atins apogeul în secolul al XX-lea, în urma celor două războaie mondiale și a imploziei Imperiului Sovietic din 1991” (Ib., p. 231).

Același statut de *limes geopolitic* este valabil și în cazul Turciei, care este:

- stat prins între frontul-pionier ortodox nordic, frontul-pionier sunnit arab sudic și cel shi'it iranian estic;
- deținător al suveranității asupra strâmtorilor turcești (Bosfor și Dardanele), unul dintre cele șapte puncte de constricție maritimă globale;
- îndrituit, prin Convenția de la Montreux din 1936, să reglementeze traficul maritim în Marea Neagră.

Prin statutul de „*gardian*” al strâmtorilor, Turcia poate transforma Marea Neagră într-o mare închisă, cu consecințe economice și militare importante pentru toate celelalte state riverane.

Și, mai trebuie menționați actorii statali non-riverani, precum SUA, Germania, Franța, Israel, China, cei suprastatali, precum UE, CSI sau cei non-statali, precum NATO, CSTO, ONU, OSCE, companii multinaționale etc., prezenți în spațiul pontic, care complică și dinamizează competiția regională.

ASPECTE GEOSTRATEGICE

Din punct de vedere geostrategic, regiunea Mării Negre este „*un pivot, un spațiu de tranziție între Europa Occidentală, Eurasia și Levant, parte a inelului intern, de securitate, al puterii care stăpânește zona pivot nordică*” (*harta din figura nr. 3*), precum nota geostrategul britanic Sir Halford J. Mackinder (1861-1947).

Același geostrateg a mai făcut o observație esențială privind spațiul istmic dintre Europa germanică, occidentală, și Europa rusească, răsăriteană, din care face parte și regiunea Mării Negre, spunând că zona pivot este înconjurată de „*o succesiune de bariere naturale, de la ghețurile arctice și pădurile ținutului Lenei la munții și podișurile aride ale Asiei Centrale, cu o singură excepție, cea a <porții larg deschise> dintre stepele pivotului și peninsula europeană, a căii de comunicație de mii de mile care se întinde de-a lungul istmului care unește Marea Baltică de Marea Neagră*” (Ib., p. 228). Prin urmare, regiunea Mării Negre aparține unui *spațiu pivotal* care poate deveni:

- „*o mare vulnerabilitate pentru statul care domină zona pivot nordică, întrucât îi impune o largă desfășurare a forțelor sale armate, aspect care transformă controlul Istmului într-un imperativ strategic pentru statul respectiv;*

Prin statutul de „gardian” al strâmtorilor, Turcia poate transforma Marea Neagră într-o mare închisă, cu consecințe economice și militare importante pentru toate celelalte state riverane.

Figura nr. 3: Pivotalul geografic al istoriei (1904)
(Mackinder, 1904, p. 435)

„Regiunea Mării Negre aparține unui spațiu pivotal care poate deveni un avantaj strategic, cu caracter de <cap de pod>, pentru orice putere/ alianță/ coalitiție europeană sau non-europeană interesată să blocheze apariția blocului continental eurasiatic, controlul politic, economic și militar al Istmului, devenind un imperativ strategic pentru puterea respectivă”.

- *un avantaj strategic, cu caracter de <cap de pod>, pentru orice putere/alianță/ coalitiție europeană sau non-europeană interesată să blocheze apariția blocului continental eurasiatic, controlul politic, economic și militar al Istmului devenind un imperativ strategic pentru puterea respectivă”.* (Ib.)

Sau, altfel spus, „<inelul de securitate> al zonei pivot își are <piatra prețioasă> în dreptul istmului european” (Ib.).

O „piatră prețioasă” care dobândește „luciri” și mai „atrăgătoare” în Regiunea Mării Negre, prin prezența strâmtorilor turcești și a gurilor de vărsare ale fluviilor continentale navigabile, adevărate coridoare strategice de transport și comunicație navală, care unesc sau vor uni:

- regiunea pontică de regiunea caspică, prin coridorul fluvial Volga-Don;
- regiunea pontică de centrul Europei, prin coridorul fluvial al Dunării;
- regiunea pontică de Europa Occidentală și Oceanul Atlantic, prin coridoarele Dunăre-Elba-Oder, Dunăre-Main-Rin;
- regiunea pontică de regiunea baltică, prin coridoarele fluviale ale Nistrului, Niprului și Bugului.

O „piatră prețioasă” de al cărei control depinde statutul viitor al Europei, de promontoriu atlanticist sau de peninsulă a Marii Asii. Sau, altfel spus, o „piatră prețioasă” de al cărei control depinde viitorul euroatlantic al Europei *versus* viitorul său eurasiatic.

De asemenea, trebuie menționată apartenența Regiunii Mării Negre la macro-complexul de securitate al „Balcanilor Eurasiatici” sau al „Balcanilor Mondiali”, descris de autorul conceptului, geostrategul american Zbigniew K. Brzezinski (1928-2017), drept „zona centrală de instabilitate globală” (harta din figura nr. 4), o regiune „în care se află concentrate în cea mai mare măsură nedreptatea și lipsurile sociale, aglomerarea populației și violența latentă”, dar și „cea mai mare cantitate de resurse de gaz natural și petrol”, respectiv „68% din rezervele de petrol ale planetei și 41% din cele de gaz natural” (Brzezinski, 2005, p. 60).

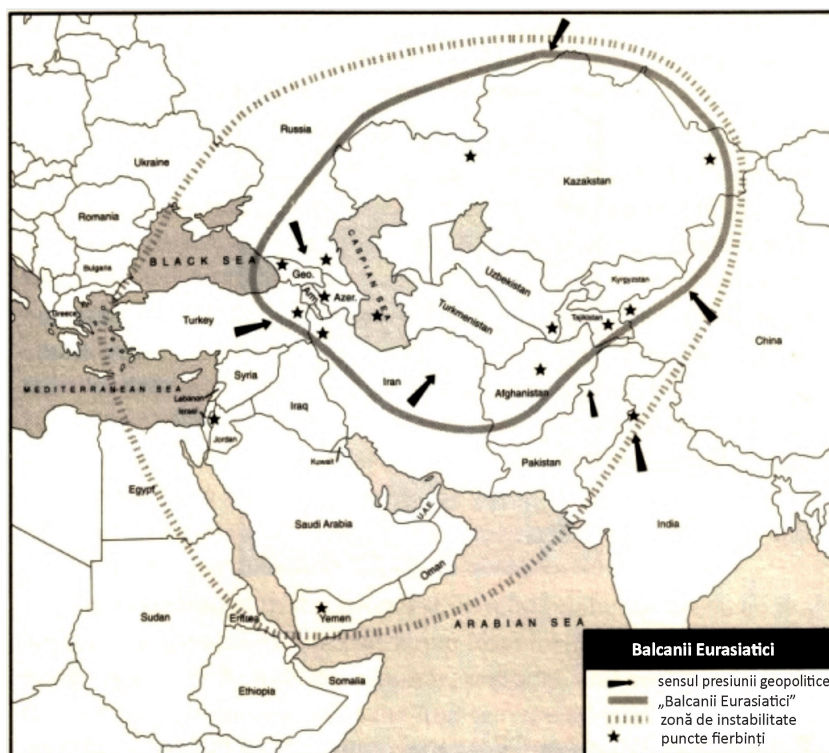

Figura nr. 4: Balcanii Eurasiatici și zonele de instabilitate
(https://fromestopwarcampaign.files.wordpress.com/2014/10/eb_map.jpg, accesat la 1 iulie 2021).

Referindu-se la „Balcanii Mondiali” și la provocările cu caracter exploziv pe care le-ar putea genera asupra securității mondiale, Brzezinski spunea că, „pentru următoarea perioadă, regiunea cu cel mai mare potențial de a stârni un haos global este cea a Noilor Balcani. Acesta este spațiul în care America ar putea intra în coliziune cu lumea

Referindu-se la „Balcanii Mondiali” și la provocările cu caracter exploziv pe care le-ar putea genera asupra securității mondiale, Brzezinski spunea că, „pentru următoarea perioadă, regiunea cu cel mai mare potențial de a stârni un haos global este cea a Noilor Balcani. Acesta este spațiul în care America ar putea intra în coliziune cu lumea islamică. Plus că diferențele de abordare a acestei regiuni, dintre Europa și America, ar putea cauza destrămarea Alianței Atlantice.”

islamică. Plus că diferențele de abordare a acestei regiuni, dintre Europa și America, ar putea cauza destrămarea Alianței Atlantice. Aceste două posibilități, împreună, ar putea periclita chiar hegemonia americană” (Ib., p. 59).

Regiunea Mării Negre aparține macro-spațiului de compresie dintre blocul maritim și cel continental și dintre Apus și Răsărit, cunoscut sub numele de „noul pivot global”, definit astfel, în 2008, de geopoliticianul francez Xavier Martin.

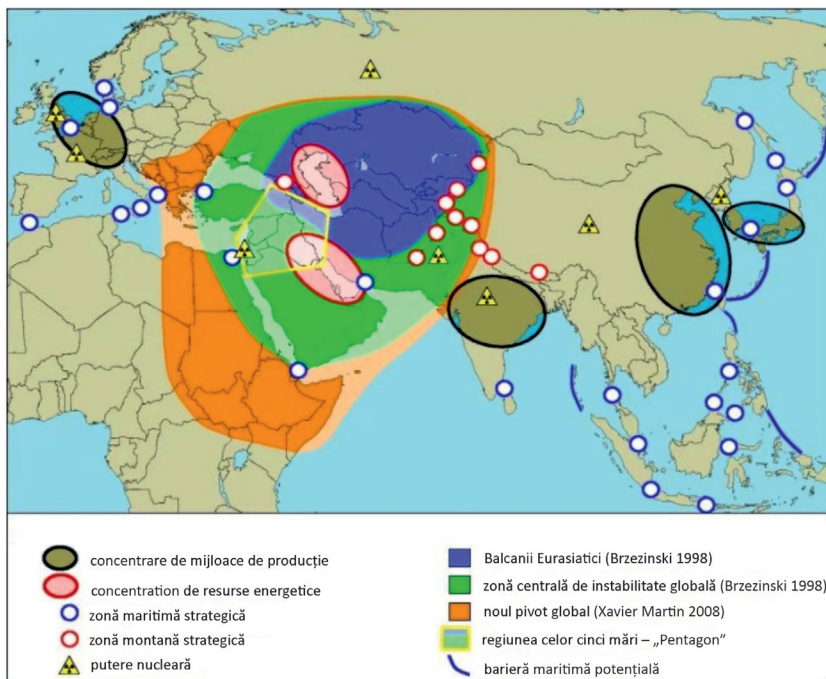

Figura nr. 5: Zonele de falie din Afro-Eurasia

(<https://external-preview.redd.it/FaUW0W6qpS44Tx5ZF0J2ymjnqkHVlx8xDn8QB53OfRw.jpg?auto=webp&s=3c16f4ec5bfe6d418962be0d2341823e2a90cbed>, accesat la 1 mai 2021).

Și, nu în ultimul rând, precum se poate observa în harta din figura nr. 5, regiunea Mării Negre aparține macro-spațiului de compresie dintre blocul maritim și cel continental și dintre Apus și Răsărit, cunoscut sub numele de „noul pivot global”, definit astfel, în 2008, de geopoliticianul francez Xavier Martin. Acest spațiu, extrem de valoros geostrategic, întins din Cornul Africii și Orientul Mijlociu până în Regiunea Extinsă a Mării Negre și Balcanii Eurasiatici, este considerat principala falie strategică a masei continentale afro-eurasiatice, la nivelul căreia se pot înregistra viitoarele clivaje între puterile dominante la nivelul sistemului internațional. În acest spațiu se află concentrate mari zăcăminte energetice, există patru din punctele de constricție maritimă globale (strâmătorile turcești, Strâmtoarea Bab-el Mandeb,

Strâmtoarea Hormuz și Canalul Suez), trei lanțuri muntoase strategice (Caucaz, Carpați, Balcani) și, foarte important, „*Pentagonul celor 5 Mări Strategice*”, alcătuit din Marea Neagră, Marea Caspică, Marea Mediterană, Golful Aden și Golful Persic, un spațiu strategic de inestimabilă valoare, de permeabilitatea și stabilitatea căruia depind fluxul de mărfuri și de transport de energie la nivel global.

ASPECTE GEO-ECONOMICE

Regiunea Mării Negre reprezintă un *hub* al coridoarelor economice de transport de mărfuri, hidrocarburi, date, persoane care, pe axa nord-sud, unesc nordul Europei de Levant și, pe axa est-vest, unesc Asia de Europa.

Este, totodată, un *nexus* al comerțului și politicii intercontinentale, întărit de porturile maritime și fluviale existente în regiune și de coridoarele fluviale Dunăre, Nistru, Nipru, Bug, Don, interconectate, la rândul lor, cu alte fluvii continentale.

Ca urmare a acestui statut, state ale Regiunii Mării Negre sunt incluse în master-planurile de transport și comunicații care unesc Peninsula Scandinavă de Peninsula Balcanică și Levant, precum *Inițiativa celor Trei Mări*² și *Formatul 16+1*³ (*harta din figura nr. 6*), sau în cele care unesc China și Rusia de Europa Occidentală, precum *Inițiativa Drumului și a Centurii Mătăsi*⁴ (*harta din figura nr. 7*) sau Centura Trans-Eurasiatică „*Razvitie*”⁵ (*harta din figura nr. 8*).

Regiunea Mării Negre reprezintă un hub al coridoarelor economice de transport de mărfuri, hidrocarburi, date, persoane care, pe axa nord-sud, unesc nordul Europei de Levant și, pe axa est-vest, unesc Asia de Europa.

² Platformă de cooperare politică și economică înființată în anul 2015 la nivel de președinți de stat. Actualmente, platforma reunește 12 state localizate geografic între trei mări: Baltică, Neagră și Adriatică (BABS), respectiv Lituania, Letonia, Estonia, Polonia, Cehia, Slovacia, Ungaria, Austria, România, Bulgaria, Slovenia, Croația (<https://3seas.eu/>, accesat la 1 iulie 2021).

³ În anul 2011, s-a parafat *Formatul-cadru 16+1*, de cooperare economică, politică și culturală dintre China și 11 state membre ale Uniunii Europene, plus alte cinci state balcanice: Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Cehia, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Macedonia de Nord, Muntenegru, Polonia, România, Serbia, Slovacia, Slovenia. În anul 2019, *Formatul* s-a lărgit prin aderarea Greciei, devenind 17+1, iar în martie 2021, a revenit la numărul inițial de participanți, prin părăsirea parteneriatului de către Lituania (<http://www.china-ceec.org/eng/>, accesat la 1 iulie 2021).

⁴ Prezentată oficial la 28 martie 2015, strategia prevede construirea unui „*pod*” economic maritim și terestru, între trei continente (Asia, Europa, Africa) și trei/patru oceane (Pacific, Indian, Atlantic/Arctic) (<https://www.beltroad-initiative.com/belt-and-road/>, accesat la 1 iulie 2021).

⁵ Centura Trans-Eurasiatică *Razvitie* – *Dezvoltare* sau TEBR va reprezenta o nouă rețea de telecomunicații, de transport de energie, precum și rutier și feroviar de mare viteză, care va uni piețele din Europa și Asia (<https://blog.iiasa.ac.at/2015/09/21/a-new-vision-of-trans-eurasian-transportation/>, accesat la 1 iulie 2021).

Regiunea Mării Negre reprezintă un spațiu geoeconomic de sine-stătător, care, la nivelul anului 2020, a reunit peste 308 milioane de consumatori (inclusiv Federația Rusă), în marea lor majoritate educați, și un PIB (PPP) total de 7771,2 mii de miliarde USD.

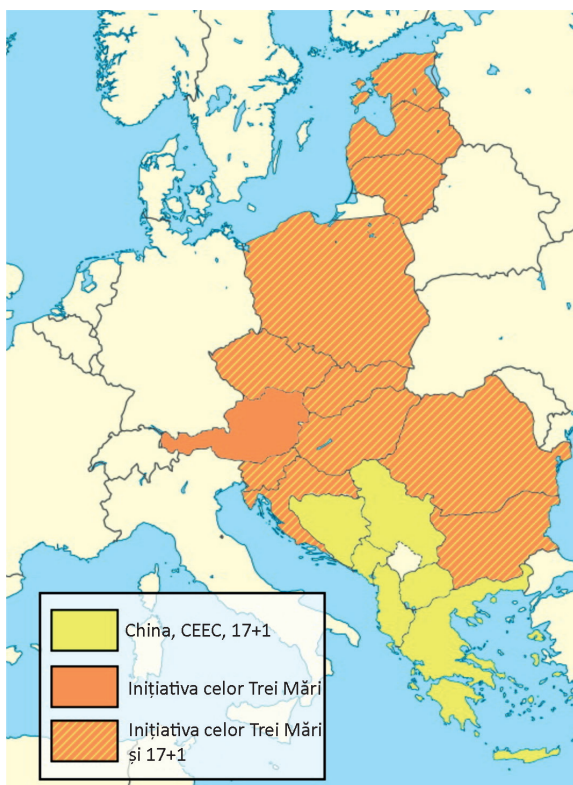

Figura nr. 6: Inițiativa celor Trei Mări și Formatul 17+1
(<https://www.oboreurope.com/en/three-seas-initiative-bri-europe/>, accesat la 1 iulie 2021).

De asemenea, Regiunea Mării Negre reprezintă un spațiu geoeconomic de sine-stătător, care, la nivelul anului 2020, a reunit peste 308 milioane de consumatori⁶ (inclusiv Federația Rusă), în marea lor majoritate educați, și un PIB (PPP) total de 7771,2 mii de miliarde USD. Este un spațiu geoeconomic insuficient dezvoltat și exploatat ca urmare a presiunii geopolitice la care este supus.

Și, nu în ultimul rând, Regiunea Mării Negre este cunoscută pentru bogăția resurselor naturale, terestre, acvatice și subterane. Astfel, conform datelor oferite de portalul *CIA WorldFactBook*:

- România deține zăcăminte de petrol, gaze naturale, lemn, cărbune, uraniu, cupru, aur, argint, minereu de fier, sare, teren arabil, hidroenergie etc.;

⁶ Pottivit <https://www.worldometers.info/world-population/population-by-country/>, accesat la 1 mai 2021.

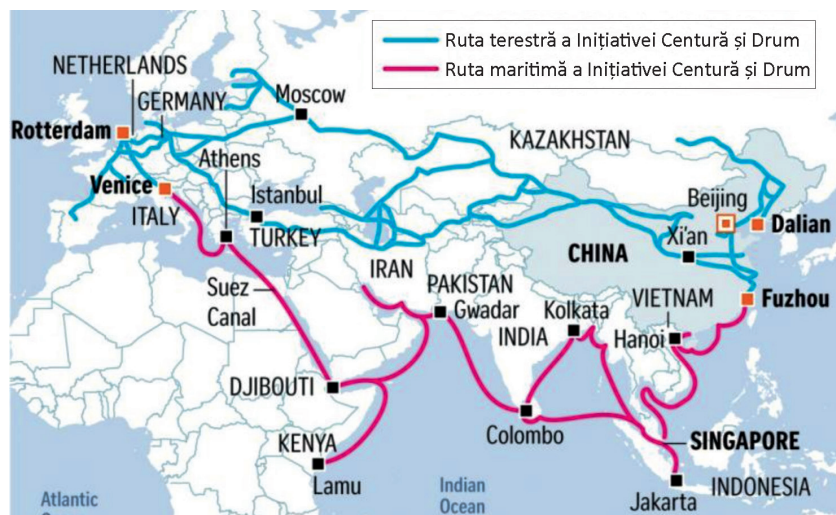

Figura nr. 7: Inițiativa Drumului și a Centurii Mătășii

(<https://www.asiagreen.com/en/news-insights/the-belt-and-road-initiative-and-the-rising-importance-of-china-s-western-cities>, accesat la 1 iulie 2021).

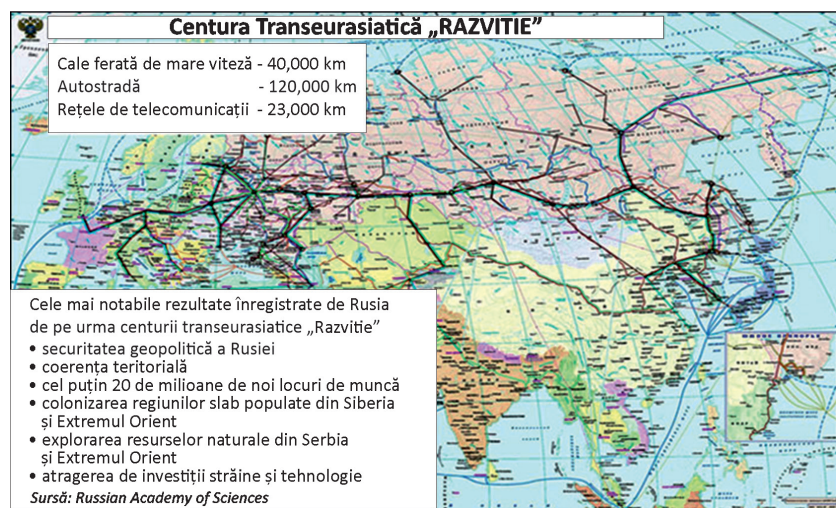

Figura nr. 8: Centura transeurasiatice „Razvitie”

(<https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSYGORkcsQvL0bNt1IW-S0XleM4bQPXWzIHew&usqp=CAU>, accesat la 1 iulie 2021).

- Bulgaria deține minereuri de bauxită, cupru, plumb, zinc, cărbune, lemn, teren arabil etc.;
- Turcia deține mine de cărbune, minereuri de fier, cupru, crom, antimoniu, mercur, aur, barit, borat, celestite (stronțiu),

Ucraina este cunoscută pentru calitatea pământului arabil care a transformat-o în grâнарul Europei. Totodată, deține zăcăminte de minereu de fier, cărbune, mangan, gaz natural, petrol, sare, sulf, grafit, titan, magneziu, caolin, nichel, mercur, lemn.

șmirghel, feldspar, calcar, magnezită, marmură, perlit, piatră ponce, pirite (sulf), argilă, teren arabil, hidroenergie;

- Georgia deține zăcăminte de mangan, minereu de fier, cupru, lemn, hidroenergie, zăcăminte minore de cărbune și petrol; climatul de coastă și solurile permit creșterea intensivă a arborilor de ceai și a citricelor;
- Federația Rusă este una dintre cele mai bogate state ale globului, beneficiara unor mari zăcăminte de petrol, gaze naturale, cărbune, minerale strategice, bauxită, pământuri rare, lemn;
- Ucraina este cunoscută pentru calitatea pământului arabil care a transformat-o în grâнарul Europei. Totodată, deține zăcăminte de minereu de fier, cărbune, mangan, gaz natural, petrol, sare, sulf, grafit, titan, magneziu, caolin, nichel, mercur, lemn;
- Moldova este bogată în lignit, fosforiți, gips, calcar, teren arabil (World Fact Book).

Acestor bogății li se adaugă rezerva piscicolă din Marea Neagră și din bazinele hidrografice riverane, fauna pădurilor (unele încă virgine), a Deltei Dunării și a estuarelor fluviilor riverane, precum și vegetația abundentă.

CONCLUZII

Prin urmare, putem afirma că Regiunea Mării Negre reprezintă:

- un spațiu de tranziție geografică între marea câmpie rusă, în nord, și relieful montan alpin carpato-caucazian, în sud;
- un *limes* geopolitic cu caracter de spațiu tampon (dispus între Federația Rusă și Europa Centrală și de Vest), o zonă de compresie cu risc de transformare în centură de ruine, ca urmare a amplasării sale la intersecția a trei spații civilizatoare și geopolitice (occidentale, ortodoxe, islamice);
- un spațiu pivotal cu potențial de *cap de pod*, de excepțională valoare geostrategică pentru orice putere interesată să domine Eurasia, parte a „*Pentagonului celor 5 Mări Strategice*”, a zonei centrale de instabilitate globală aferentă Balcanilor Mondiali și *noului pivot global*;
- un *hub* și un *nexus* al coridoarelor geoeconomice și geopolitice transcontinentale și intercontinentale de transport, precum și o piață atractivă, din punct de vedere geoeconomic.

Acest foarte valoros statut geopolitic, geostrategic și geoeconomic explică intensă dinamică geopolitică regională din ultimul secol, exprimată prin frecvente modificări de frontiere, existența conflictelor înghețate reîncălzite periodic, multiplicarea jucătorilor statali și non-statali regionali și intensă lor competiție pentru controlul și dominația regiunii. Și, foarte important, anunță viitoare tensiuni în condițiile acutizării competiției dintre principalii jucători regionali: Federația Rusă, China și blocul occidental.

BIBLIOGRAFIE:

1. Boșneagu, R. (2018). *The Black Sea ports – the Eastern maritime gates of Europe*. În *Scientific Bulletin of Naval Academy*, vol. XXI https://www.anmb.ro/buletinstiintific/buletine/2018_Issue1/03_NTM/170.pdf, accesat la 1 mai 2021.
2. Brzezinski, Z. (2005). *Marea dilemă: a domina sau a conduce*. București: Editura Scripta.
3. Ilyin, M.V., Meleshkina, Y.Y. (2012). *The Baltic-Pontic region in the Europe-Eurasia dual system*. *Baltic Region*, 2, https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/32662/ssoar-balticreg-2012-2-ilyin_et_al-The_Baltic-Pontic_region_in_the.pdf?sequence=1&isAllowed=y, accesat la 15 martie 2021.
4. Mackinder, H.J. (1904). *The Geographical Pivot of History*. În „*The Geographical Journal*”, vol. 23, nr. 4.
5. Parker, W.H. (1960). *Europe How Far?* În „*Geographical Journal*”, vol. 126, apud. Mikhail V. Ilyin, Yelena Yu., *The Baltic-Pontic region in the Europe-Eurasia dual system*, loc. cit.
6. Popescu, A.I.C. (2020). *Analize incomode*. București: Editura Militară.
7. Romer, E. (1917). *Poland: The Land and the State*. În „*Geographical Review*”, vol. 4, nr. 1, Taylor&Francis, Ltd., https://www.jstor.org/stable/207782?seq=16#metadata_info_tab_contents, accesat la 15 martie 2021.
8. Sundseth K., Barova S. (2010). *Natura 2000 în Regiunea Pontică*. Comisia Europeană, Direcția Generală de Mediu, https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/biogeos/Black%20Seas%20Region/KH7809608ROC_002.pdf, accesat la 1 iulie 2021.
9. *CIA World Fact Book*, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>, accesat la 1 iulie 2021.
10. *Marea Neagră*, Enciclopedia României, http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Marea_Neagr%C4%83, accesat la 1 iulie 2021.
11. <https://www.asiagreen.com/en/news-insights/the-belt-and-road-initiative-and-the-rising-importance-of-china-s-western-cities>, accesat la 1 iulie 2021.

12. <https://www.beltroad-initiative.com/belt-and-road/>, accesat la 15 martie 2021.
13. <https://blog.iiasa.ac.at/2015/09/21/a-new-vision-of-trans-eurasian-transportation/>, accesat la 15 martie 2021.
14. https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/physiography-of-black-sea-biographical-region/image_large, accesat la 10 mai 2021.
15. <https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSYGORKcsQvL0bNt1IW-SOXleM4bQPXWzIHew&usqp=CAU>, accesat la 1 iulie 2021.
16. (<https://external-preview.redd.it/FaUW0W6qpS44Tx5ZF0J2ymjnqkHVlx8xDn8QB53OfRw.jpg?auto=webp&s=3c16f4ec5bfe6d418962be0d2341823e2a90cbed>), accesat la 1 mai 2021.
17. https://fromestopwarscampaign.files.wordpress.com/2014/10/eb_map.jpg, accesat la 1 iulie 2021.
18. https://media.hotnews.ro/media_server1/image-2016-10-24-21370829-0-istmul-ponto-baltic.jpg, accesat la 10 mai 2021.
19. <https://www.oboreurope.com/en/three-seas-initiative-bri-europe/>, accesat la 1 iulie 2021.
20. <https://www.worldometers.info/world-population/population-by-country/>, accesat la 1 iulie 2021.

Anexa nr. 1

Principalele date fizico-geografice ale Mării Negre
(Boşneagu, 2018, pp. 584-585; *Marea Neagră, lucr. cit.*)

Suprafață totală	451,490 km ²
Volum	529,955 km ³
Adâncimea maximă	2.258 m
Adâncimea medie	1.271 m
Lungimea maximă	1,149 km (662 mile nautice - M)
Lățimea maximă	650 km (332 mile nautice)
Lățimea minimă	267 km (144 M)
Lungimea coastelor	4,047 km (2,200 M)
Distanța până la Marea Albă	1,300 km
Distanța până la Golful Persic	1,300 km
Distanța până la Marea Nordului	aprox. 1,300km
Distanța până la Marea Mediterană (Gibraltar)	aprox. 1,300 km
Distanța până la Canalul Suez	aprox. 650 km

Distanța până la Marea Caspică	aprox. 350 km
Puncte extreme	Nord - 46° 33' N Estuarul Berezan, lângă Oceakov; Est - 41° 42' E între Batumi și Poti; Sud - 40° 56' N Giresun; Vest - 27° 27' E Burgas Bay.
Lungimea coastei românești	225 km - de la Vama Veche la vărsarea râului Musura
Lungimea coastei ucrainene	1,200 km - de la vărsarea râului Musura la strâmtoarea Kerçi
Coasta Rusiei	239 km - de la strâmtoarea Kerçi la vărsarea râului Psou
Coasta Georgiei	310 km - de la vărsarea râului Psou la vărsarea râului Chorotka
Coasta Turciei	1,695 km - de la vărsarea râului Chorotka la vărsarea râului Rezovka
	378 km - de la vărsarea râului Rezovka la Vama Veche
Coasta bulgară	2,405,000 km ²
Diferența de nivel între vârful Elbrus (5.633 m) și adâncimea maximă	7,878 m
Platforma continentală	133,000 km ² (40% din suprafața totală)
Debitul apei de intrare prin Strâmtoarea Bosfor	450 km ³
Debitul apei proaspete	400 km ³
Sulfat de hidrogen	de la adâncimea de 150-200 m

*Distanțele sunt măsurate în linie dreaptă.

Anexa nr. 2

Porturile Regiunii Mării Negre

(Ib., pp. 585-586)

Nr.	Țara	Port	Tip	Mărime
1.	România	Brăila	Fluvial	mediu
2.		Galați	Fluvial	mediu
3.		Tulcea	Fluvial	mic
4.		Sulina	Fluvial/Maritim	mediu
5.		Midia	Maritim/Canalul Dunăre-Marea Neagră	mic

Nr.	Țara	Port	Tip	Mărime
6.		Constanța	Maritim	cel mai mare port
7.		Medgidia	Fluvial	mic
8.		Mangalia	Maritim	mic
9.	Bulgaria	Varna	Maritim	mare
10.		Balchik	Maritim	mic
11.		Nessebar	Maritim	mic
12.		Bourgas	Maritim	mare
13.	Turcia	Istanbul	Maritim	mare
14.		Eregli	Maritim	mic
15.		Zonguldak	Maritim	mic
16.		Bartin	Maritim	mic
17.		Sinop	Maritim	mic
18.		Samsun	Maritim	mic
19.		Giresun	Maritim	mic
20.		Espiye	Maritim	mic
21.		Tirebolu	Maritim	mic
22.		Trabzon	Maritim	mic
23.		Rize	Maritim	mic
24.		Hopa	Maritim	mic
25.	Georgia	Batumi	Maritim	mare
26.		Supsa	Maritim / Terminal petrolier	mic
27.		Poti	Maritim	mare
28.		Kulevi	Maritim	mic
29.		Sukhumi	Maritim	mediu
30.	Federația Rusă	Sochi	Maritim	mic
31.		Tuapse	Maritim	mic
32.		Novorossiysk	Maritim	mare
33.		Port Kavkaz	Maritim la Marea Azov	mic
34.		Taganrog	Maritim la Marea Azov	mic
35.	Ucraina	Kerch	Maritim	mic
36.		Mariupol	Maritim la Marea Azov	mic
37.		Berdyansk	Maritim la Marea Azov	mic
38.		Theodosia	Maritim	mic
39.		Yalta	Maritim	mic
40.		Sevastopol	Maritim	mare
41.		Evpatoria	Maritim	mediu
42.		Chernomorsk	Maritim	mic
43.		Kerson	Maritim	mic

Regiunea Mării Negre

– Identitate geografică, geopolitică, geostrategică și geo-economică –

Nr.	Țara	Port	Tip	Mărime
44.		Nikolaev	Fluvial	mediu
45.		Dneprobugsky	Fluvial	mic
46.		Youzhny	Maritim	mic
47.		Odessa	Maritim	mare
48.		Ilicevsk	Maritim	mediu
49.		Belgorod - Dnestrovsky	Fluvial	mic
50.		Ust Dunaysk	Fluvial	mic
51.		Kilia	Fluvial	mic
52.		Izmail	Fluvial	mic
53.		Reni	Fluvial	mic
54.	Moldova	Giurgiulești	Fluvial	mic

